

FIGYELEM!Hétfőtől szombáig
7-től 12-ig**rendkívüli kedvezményt**nyújtunk vevőinknek.
Pollák Testvéreké, Csekonics u. 6. Széchenyi tér 17.

Műselyem díraternyő hibátlan színekben is P 4 90

Erődök a föld alatt
(A Maginot-vonal)

Páris, november. A Maginot-vonal, amelyet a francia kofák tréfásan a „Kelet kérének“ hívnak, földalatti betonéptímenyek láncolata, amelyeket átjárók és alagutak sora köt össze. 1929-től 1937-ig 15.000 munkás és 200 mérnök dolgozott a földmunkákon; 2 millió köbméter földet ástak ki ez alatt az idő alatt és 50.000 tonna páncéllemezt használtak fel az építkezéseknél. A „kéreg“ ma olyan erős, hogy betonéptímenyeit semmiféle bombázás nem tudja áttörni. Minden egyes erőd ellenállóképességét 50 centiméteres gránátokkal próbálták ki oly módon, hogy a lövedékeket maximális adag melinnel töltötték meg.

Gáztámadás ellen

Villamos berendezés védi az erődítményeket, amely a földalatti kamrákban a légnyomást valamivel a külső légnyomás szintjére tartja. Ugyancsak elektromos készülék védi a forgatható ágyukat a levegő behatolásának veszélye ellen. Az ágyut kiszolgáló tűzterek nem látnak egyebet, mint azokat a számokat, amelyek egy villannyal megvilágított táblán kigyulnak és amelyek a tüzelést vezető tiszt adja meg az utasításokat. A vezénylő tiszt légmentesen elzárt acélkamrában ül és a terepet ugynevezett „panorámikus teleszkópon“ keresztül figyeli. A telefondrótok ötméternyi mélységben futnak a föld alatt, ahová vastag betonkábelekbe ágyaztak be minden huzalt. Minden vezeték háromszorosan van biztosítva, mert két más uton húzódó pótvezeték gondoskodik arról, hogy az erődök közötti telefonösszeköttetésben fennakadás ne történhessen. A különböző telefonközpontok 60 méternyi mélységben vannak a föld alatt: a központok összesen 25.000 „előfizetőt“ szolgálnak ki.

Általában senki sem juthat el ebbe a halálzónába anélkül, hogy száz láthatatlan szem észre ne venné. Minden lépésnél titkos megfigyelők ülnek, akik

a föld alól periszkópon figyelik a terepet

és a legelső jelre riadó fut végig a szomszédos erődökön. Minden megfigyelő a legmodernebb hangkereső készülékkel van felszerelve. A munkások ezer méter magasságban drótköteleken függve dolgoztak és ott, ahol ösvényeket se lehetett vágni a sziklafalba, szenegáli katonák a fejükön hozták fel az építőanyagot. Az olasz határ felé épített erődítményekben a téli hónapokban ciszternákban áll a víz, az erődöket tizméteres hó borítja a hegytetőkön.

A tulajdonképpeni erődvonal előtt betonból épült blokkházak állnak. Mindegyik blokkházban lizenkét katona őrködik éjjel-nappal. A blokkházak őrségének kettős feladata van: az egyik a megfigyelés, a másik az, hogy váratlan támadás esetén feltartóztassák a támadót mindaddig, amíg a tulajdonképpeni erődvonalat teljes hadikészültségbe nem helyezik. A blokkházak legénysége háromnapos élelemmel van ellátva, ennyi idő kell ahhoz, hogy a Maginot-vonalat tökéletes hadikészültségbe helyezték. Maga az egész megerősített váróv.

45 kilométer széles.

Kivülről a látogató nem lát semmit: olyan az egész vidék, mintha millió vakond turta volna fel a földet. Ezt a sokszáz kilométernyire húzódó vakondturásláncot földalatti folyosók kötik össze. Elhelyeztek erődöket vasuti töltések alatt, másokat sziklába vájtak, ismét másokat mocsarak közepére építettek, sőt vannak olyanok is, amelyek teljes egészükben víz alatt állnak. A nagyobb erődök valóságos földalatti kaszárnyák.

Az első blokkházak lakói 14 napot töltenek egyhuzamban a posztjukon, ezután 14 napos szabadság következik, majd minden évben 48 napi külön szabadság. Az altisztek gyorsan lépnek elő; a tisztek, akiknek nagy része a gyarmati hadseregéből került ki, a kétszeres fizetésen kívül külön pótlékot kapnak. A hadvezetőség szerint a folytonos szabadságokra azért van szükség, mert a szolgálat különösen megviseli a katonák idegeit. A tiszteknek rendkívül ügyelniük kell arra, hogy a legénység hangulata megfelelő legyen és ne kapják meg azt a betegséget, amit

„betonitis“-

nek neveznek a Maginot-vonal lakói és amely állandó levertségben és beteges kedvetlenségben jelentkezik. A betonitis ellen a legjobb orvosság az állandó elfoglaltság. A „várrák“ valóban egyetlen percig sem pihen és ha egyéb dolga nincs, akkor „spárgát vet a földbe“: méteres hegyes vasrudakat ás el, amelyekbe beleütözik az erőd ellen felvonuló tank.

A legénység kényelméről mindenképpen gondoskodik a hadvezetőség. A háború alatt igen sokat szenvedtek a betonozott lövészárkok lakói a falakról leszvárgott víztől: most külön vilamosberendezés szarítja az erődök falait.

Dacára a védelmi eszközök tökéletességének, a hadvezetőség mégis számít előre nem látott eshetőségekre. Lehetséges, hogy az ellenség váratlanul betör egyik vagy másik erődbe. A fontosabb erődöket úgy építették, mint a modern hajókat, vagy az amerikai felhőkarcolókat: elzárható kamra-rendszer szerint. Minden erőd bizonyos számú kamrából áll és háromszoros vastagságú acéllemezekkel elzárható. Ha az egyik ilyen erődbe a támadó behatolna, gombnyomásra leeresztenék a páncéllemezeket és elzárnák a veszélyeztetett kamrát. A nagyobb erődökhöz nem egy alagutat építettek, hanem többet, ezek közül kettőt kizárólag arra a célra használnak, hogy az erőd veszély esetén kívülről segítséget kaphasson. A váróvön belül óriási mennyiségű hadiszert halmoztak fel, hosszabb ostrom esetén a municiót nemcsak a mélységből, a föld alól kapná a Maginot-vonal váróve, hanem az etape felől is, a hadiszerszállításra szolgáló alagutakon keresztül.

Az erődítmények a föld alatt vannak. Abban a pillanatban, mikor a hadsereg támadásra rendezkedne be, a Maginot-vonal erődítményei felett járható az út, épp úgy, mint amilyen kényelmesen fut a vonal békében azon a töltségen, amely alatt a váróv egyik erődje van elhelyezve. A támadást sokkal inkább megnehezíti az a körülmény, hogy pontosan szemben a Maginot-vonallal a másik oldalon felépültek a német erődítési művek. A nyugati fronton, ahol husz évvel ezelőtt mindkét fél a támadásért küzdött, ma az ellenfelek védekezésére rendezkedtek be.

ismerte Minden tekintélynél jobban imponált neki a tehetség, cím és rang nélkül, a tehetség.

Az egyéniségénél, a társadalmi állásánál fogva is, sokat forgott emberek között és társaságkedvelő is volt, különösen, ha maga formája emberekkel akadt össze. Rendkívül szellemes vitaközvető volt, akinek az érvei ellen, keveseknek volt megfelelő sulyu és számu ellenérve. Vitaközvetésnél türelemmel meghallgatta ugyan a mások véleményét, de igazságnak csak azt tartotta, amit ő maga is annak ismert meg.

Társaságkedvelő volt, de nem az a fajta, aki a szíve fiókjait mások előtt nyitogatta volna. A „szív titkos kamrái“ zárva voltak és gondosan mögójük zárt mindent, amit magukkal vittek a lepergett évek: az első és a sok többi puha enyacsókot, az első gügyögést, az első botorkáló lépéseket, napsugaras gyerek éveket, muzsikás fiataloságot, szőke és barna fürtös ideálokat, nagytörő tervet, keserű megismeréseket.

A „szív titkos kamrái“ zárva voltak, de belül a mélyen zengett, zsongott egy mély lírai hang, az ő egész külön sajátos lírája. Ezt a melódiát csak ő hallotta, a hur más számára élettelen és néma maradt.

Talán ez a befelé élése volt az, ami miatt sokan ridegnek, gögösnek, magánakvalónak tartották. Én, azok közé a boldogok közé tartozom, akiket nem tévesztett meg a felszegett fej, a hüvös, okos szem, a néha tulságosan szűkre mért szó. Én, azok közé a boldogok közé tartozom, akik a mélyére láttak, ennek a szikár külsőben elrejtett forró szívnek.

Jól esik nekem, a nyilvánosság előtt megmondanom, hogy mikor egyedül maradtunk, mikor te-

hetetlenné bénított bennünket a fájdalom, mikor süketen és vakon néztünk az ismeretlen holnap elé, Szalay József volt az első, aki a világosság felé fordította sötétbe bukó arcunkat. A temető tegnapot csak úgy lehet elviselni, ha az építő holnapra gondolunk. És ő épített nekünk. Kezébe vette a gazdátlanul maradt Móra irásokat és dolgozott a mi javunkra, meg a gyönyörűségére. Dolgozott, az ő jellegzetes alaposságával, lelkesedésével. Heteken keresztül képes volt eltanulmányozni egy-egy szót. Népszótárakat átböngészett, szakemberekhez fordult utbaigazításért és nem volt nála boldogabb, ha az ő feltevése bizonyult helyesnek. Amikor készen lett az első kötet, természetesen felajánlottuk, hogy a neve, mint sajtóalá rendező, rajta legyen a könyvön. Felháborodva utasította vissza a gondolatot. Az élő barát nem akart osztozni a halott baráttal a dicsőségben. De, amikor a „Daru-uccától a Móra Ferenc-uccáig“ című kötet megjelenésekor valamelyik bírálója a különben rendkívül elismerő kritikához, ezt a megjegyzést fűzte, hogy Móra Ferenc biztosan pörölné a sajtó alá rendezővel, ezért a cseppet sem Móra Ferencs címért, az élő barát állta az útját a halott barát helyett, noha megdönthetetlen bizonyítékul kezében volt az a kézirat, amelyiken apám saját kezeirásával, tartalmilag és címmel ellátta ezt a könyvet.

Tíz kötet került ki áldott kezéből és minden darabja új, meg új piros meleg, mécses gyújtott a számunkra a Szalay József elrejtett szíve körül. Nem lehetett titkolni többé: világító fényvel élt, örült, fájt, szeretett ez a szív.

Hossza, együtt töltött délutánokon, amikor egyetlen famuluskajaként csetteltem, botlottam

körülötte, ha elfáradt a munkában, pihenésképpen rágyújtottunk egy cigarettára. Szürkén bodorodott közénk a kéklő füst és mintha jól esett volna elbujnia e mögé a könnyű függöny mögé, csendesen beszélni kezdett. Nagyon ritkán látott szellem csodái tárultak fel ilyenkor előttem és nagyon ritkán tapasztalt emberi mélységek. Soha sem várta az én szavam, soha nem kérdezett és néha az volt az érzésem, hogy nem is nekem beszél, hanem ilyenkor is neki, magának zeng, ez a csendes líra.

Azután egy energikus mozdulattal elnyomta a cigarettáját, kiegyenesítette a vállát és szigorúan szólt:

— Folytassuk kérem, mert sok a munka és kevés az időnk.

Az időt, ezt a kigyótestű megfoghatatlan valamit, sem nyújtani, sem rövidíteni nem volt hajlandó semmi körülmények között sem. Ha zengett, ha dörgött, ha havazott, ha zuhogott, mikor az óra ötöt ütött, halk kopogása koppant az ajtón. És bármennyi volt a munka, mikor a zseborája fél nyolcat mutatott, felállt, összeszedte ceruzáját (csak a saját ceruzájával volt hajlandó írni), radírját, számtalan apró céduláját, amin a jegyzeteit őrizgette és ruganyos, friss lépteivel elment.

Ezeket az együtt töltött délutánokon nemcsak a barát mutatkozott meg előttem. Ha a nyitott zongorán hevert egy otffejtett kotta, átnézegette és felcsillanó szemmel mondta: hallaná csak hogy játsza ezt a Jóska fiam! És leültetett, játszanom kellett, ő pedig irányított!

— A Jóska ezt a pianót sokkal finomabban, ezt a fortét sokkal erőteljesebben játsza.